

לאור הקפאת ייצור החלב

בארגון שיווק החלב בחיפה. שמא יואיל הח' אפרים לספר את זכרונותיו מאותם הימים למען נדע לפחות ש... בימים ההם" היתה נתונה דאגתו של הבוקר עצמו גם לענייני השיווק?

הגיעה השעה לשאול את מוסדות השיווק שלנו שאלות מספר:

1. מה הן הוצאות עיבוד החלב לתוצרת במחלבותינו, בהשוואה להוצאות במחלבות מתקדמות בחוץ לארץ?

2. מהו היקף מחסור החלב בחודשי הקיץ והסתיו ומהי כמות אבקת-החלב שהשתמשו בה השנה, על אף עודפי החלב שנתהוו השתא?

3. למה ומדוע אין מחלבות תנובה מייצרות גלידה, אם כי רוב המחלבות בחוץ לארץ עוסקות, או קשורות בדרך זו או אחרת בייצור מיצרך זה?

4. היש יסוד לשמועה שתעשיות הגלידה בארץ צרכו כמות אבקת חלב שעשויה להסתכם בתמורה של 30 מיליון ליטר חלב?

הנני משתוקק מאוד מאוד לקבל תשובה על שאלותי הנ"ל, וברצוני לעורר גם את חברי הבוקרים להציג שאלות כהנה וכהנה.

אולם גם במחננו, מחנה הבוקרים, לא הכל כשורה: עדיין משתמשים אנו בכמיות גדולות של אבקת חלב בהגמעת השגר שבעדרינו! נודע לי על ניסיון באחד האזורים שבארץ לארגן את החזרת החלב הרזה מהמחלבות למשקים — למה נכשל ניסיון זה?

כולנו יודעים שיש כיום הרבה "דואגים" לענף שלנו: משרד החקלאות, הסוכנות היהודית, המרכז החקלאי, הזרמים והתנועות ההתיישבותיות וכו' וכו', ורק ציבור הבוקרים — אותם האלפים שנושאים בעול הענף יום ולילה — קולם לא נשמע כלל.

קיים גרעין להתארגנות הבוקרים — ההתאחדות והוועדות האזוריות; נקום ונתעורר כדי

ענף בקרי-החלב נתון מדי פעם במשבר ואת הקפאת מכסות הייצור יש לראות כאחת החוליות בשרשרת הוועזועים. זכור עמנו המשבר מלפני שנים אחדות כשהייצרנים לא זכו בתמורה מספיקה עבור עבודתם והיה הכרח להוציא לשחיטה פרות רבות מעדרינו. כעבור שנה "נתברר" פת"אום שאין מייצרים די חלב בארץ והביאו מאות פרות מהולנד. בייצור בשר-הבקר מופתעים אנו לא פעם ע"י הצפת השוק בבשר-יבוא, וממילא נפגעת גם רווחיותו של ענף זה.

מפורסמת עדיין ההכרזה: "הפרה אויב מספר 1 של המדינה", ומתקבל הרושם שישנם רבים השואפים ל"נצחונות"; ואת מי קל יותר לנצח מאשר את הפרה ומטפחיה הבוקרים? ינסו נא לנצח את ציבור התעשיינים, את הרופאים, את המהנדסים ואת הקואופרטיבים של פושטי העור... כדי לנצח את אלה יש לגייס כוחות של ממש. כי הם יודעים להילחם עד למלוא ערכה של האגורה האחרונה.

הקפאת ייצור החלב היא בראש וראשונה תוצאה של כשלון מערכת השיווק שלנו כל-כולה. כידוע, עומדים אנו בארץ על צריכה ממוצעת של 130 ליטר חלב בשנה לנפש; מצב זה קיים זה שנים מספר, ואם נניח לאחראים לשיווק ל"שקט אל שמריהם" גם בעתיד, הרי אין כל תקווה להתקדמות כלשהי בשיווק החלב ומוצריו. עודפי החלב שנתהוו, לחצו בעיקר על הייצרנים, כי מוסדות השיווק שלנו אינם נפגעים כל עיקר ע"י שפיכת החלב למערכת הביוב; לכל היותר תיגרם להם אי-נעימות, ובמקרה שירגש מחסור בחלב הרי יש באפשרותן של המחלבות להיעזר באבקת-חלב.

לעומת המצב העגום בשיווק החלב מזדקרת ההצלחה וההתקדמות בכל השטחים בהם טיפלו הבוקרים עצמם: התנובה הממוצעת של פרותינו הועלתה, הושג ייעול בניצול המספוא והעבודה, אלא שדרך החתחתים של החלב מתחילה לאהר הכנסתו לתוך המיכלית וצאתו את שערי המשק. מפי הח' אפרים שמאראגד שמעתי שלפני הרבה שנים טיפל הוא ועוד חברים-בוקרים

המלטה ראשונה בגיל 20 חודש

שנמצאה הרה בגיל כה צעיר, ורק בשני החור דשים האחרונים של ההריון, בתקופת ההכנה, היא הועברה לקבוצת הפרות היבשות ומנתה היומית היתה: 5 ק"ג מזון מרוכז, 2—3 ק"ג שחת ומספוא ירוק לפי רצונה. את מנת המזון המרוכז מקבלות הפרות היבשות כשהן כלואות בעמדות ושאר המזונות הן אוכלות בהתהלכך חופשיות. יש להניח ש"רה" לא אכלה די מה מספוא הגס כיון שקשה היה לה ל"הילחם" צל חלקה בחברתן של פרות מבוגרות.

ב־26.6.62, זאת אומרת — בגיל של 20 חודש, המליטה "רה" עגל מפותח באופן נורמאלי חד לידה עברה ללא כל סיבוכים. לעת עתה הנני מביא את סיכום תנובתה משלושת חודשי החיבה הראשונים: בביקורת יולי — 17.5 ק"ג חלב עם 3.5% שומן; באוגוסט — 20.1 — 2.8%; בספטמבר — 18.3 — 3.6% ובס"ה ב־95 ימי חליבה — 1767 ק"ג חלב. בחודש אוקטובר היא עוד הניבה 18 ק"ג ביום וב־18.9.62 הורעה.

סיכום

מן הראוי לציין שעד לתקופת ההכנה לא זכתה "רה" בטיפול מיוחד או בתוספות מזון מיוחדות, ואם כי המלטתה חלה בחודשי הקיץ הלוהטים לא הכויבה בהנבת החלב. יש מקום לסברה שאילו נהנתה "רה" מהכנה מלאה משך 4 חודשים היתה ודאי מניבה תנובות גבוהות יותר. משקל הגוף של "רה" באוקטובר, 3½ חודש לאחר ההמלטה, היה 403 ק"ג; אחותה התאומה "רי", שהורעה בגיל 18½ חודש, ובזמן השקילה היתה הרה 5½ חודש, הגיעה למשקל גוף של 458 ק"ג. הן נשקלו באותו יום, כלומר — בגיל אחד. עלי לציין ש"רי" נהנתה מרמת הזנה גברת יותר. אני משער שמשקל גופה הירוד של "רה", בהשוואה לאחותה, נגרם לה בעקב הזנה בלתי מספיקה לפני המלטתה הראשונה.

לאור המצב בענף החלב, כשמשקים רבים אין להם צורך עוד בכל העגלות הנולדות לשם הגדלת עדר החולבות, הרי יש מקום להצעה —

מתנהל בימינו ויכוח מהו הגיל המתאים ביותר, מכל הבחינות, להמלטה הראשונה. אני מניח שבוקרינו ימצאו ענין בעובדה שהנני מביא לתשומת לבם להלן.

ב־26.10.60 נולדו במשק מעגן-מיכאל עגלות תאומות בלתי זהות; האחת שחורה והשניה לבנה. הן גודלו בתנאים הרגילים, המקובלים במשק זה. הגמיעו אותן 225 ליטר חלב ו־260 ליטר חלב רזה; גיל הגמילה — 3½ חודש. מנת המזון אחר הגמילה עמדה על 2 ק"ג מ"מ ליום ומתמספוא הגס נהגו כרצונן בכל עונות השנה. באחד הימים הבחינו עובדי הרפת שהעגלות הקטנות התחילו לינוק בעטיניה של אחת התאומות ששמה "רה". התעורר חשש שיתכן ו"רה" זו הרה. בבדיקת הרופא אושר הריון של 4 חודשים. לאחר עיון בנתונים השונים נתברר שהיא "נאנסה" כנראה בגיל של 11 חודש ע"י אחד העגלים שבמרבק. לאחר בדיקת ההריון הועברתה לקבוצת העגלות ההרות ומנת המזון שלה הצטרפה מ־3 ק"ג מזון מרוכז ומספוא גס ללא הגבלה. עלי לציין באופן מיוחד את העובדה ש"רה" לא זכתה בטיפול או הזנה מיוחדים לאחר

לחזק גרעין זה. יש לשנן לעצמנו ולתקוע במוחנו שאחד התפקידים העיקריים של התאחדותנו צריך להיות — הגברת הפיקוח על תוצרתנו מהרגע שהיא יוצאת את שערי המשק ועד הגיעה לצרכן. אין להתעלם מהחובה המוטלת על ההתאחדות לשקוד על כך שעבודתנו לא תבוזבז לריק, כי עליה להביא תמורה ותועלת לבוקרים והצרכנים גם יחד.

בתרות על לוח ליבנו את אמת-החיים הישנה נוסנה: "לא די שאתה עובד ומזיע — אתה חייב גם להגן על פרי עמלך". חכמת-חיים זו היתה במקומה בתקופת האבן והיא חיונית גם בתקופת האטום; ואוסיף, שהיא בעלת משנה-תוקף במציאות הכלכלית שבמדינתנו.

יוחנן האוזמן

קיבוץ שובל, אוקטובר 1962